SNIŽUJÍCÍ SE POČET PATENTŮ V BIOREMEDIAČNÍCH TECHNOLOGIÍCH?

Miroslav Minařík 1), Vítězslav Žák 2)

1) INPOST, Havlíčkova 6, CZ-686 01 Uherské Hradiště, e-mail: miroslav.minarik@quick.cz

2) Patentový zástupce, Lidická 51, CZ-602 00 Brno, e-mail: zak@moraviapatent.com

1) Průmyslová práva:

A) PRÁVO NA OZNAČENÍ:

AA) Ochranná známka

AB) Označení původu

B) OCHRANA TECHNICKÝCH ŘEŠENÍ:

BA) Užitné vzory

BB) Patenty

BC) Průmyslové vzory

A) Právo na označení

AA) OCHRANNÁ ZNÁMKA

Ochranná známka je nejrozšířenějším způsobem označování výrobků a služeb, společně s obchodním jménem a označením původu.

Hlavní funkcí ochranné známky je funkce rozlišovací, tzn. že známka odlišuje výrobky nebo služby různých výrobců nebo poskytovatelů služeb, zbavuje zboží na trhu anonymity a odkazuje na jeho výrobce. Pro obdobné výrobky nebo služby, poskytované na trhu více soutěžiteli, je ochranná známka pro spotřebitele ideálním rozlišovacím a orientačním prostředkem. Jako institut právní ochrany, ochranná známka garantuje spotřebiteli, že pod stejným označením je mu nabízeno zboží pocházející od stejného výrobce nebo poskytovatele služeb, zboží, které má určité vlastnosti, jakost, atd. Propagační a soutěžní funkce ochranné známky spočívá v působení ochranné známky, používané na jednom výrobku nebo výrobcích jedné firmy, na spotřebitele, neboť spotřebitel dá při výběru výrobků na trhu vesměs přednost těm výrobkům a službám, které jsou označeny jemu známou ochrannou známkou, před těmi, které jsou nabízeny jiným výrobcem nebo poskytovatelem. Určitá ochranná známka je trvale spojována s určitým zbožím určitého výrobce a vytváří tak podmínky pro poptávku po takto označených výrobcích. Ochranná známka je nástrojem k získání a udržení soutěžní pozice na trhu. Společně s funkcí soutěžní působí jako regulátor odbytu a tím i rozsahu výroby i rovněž jako stimulátor k zabezpečení, udržení a zvyšování kvality.

Ochranná známka může být:
* *slovní* (případně slovní v grafickém provedení)
* *obrazová* (pouze obrazový motiv)
* *kombinovaná* (slovní výraz(y) spolu s obrazovým motivem)
* *prostorová*

Nejširší ochranu poskytuje slovní známka. Obrazovou a kombinovanou známku je možno přihlásit v barevném nebo černobílém provedení. Černobílé provedení znamená, že známku je možno používat v libovolném barevném provedení. Barevnou známku je nutné používat pouze v té barvě, v jaké byla zapsána, v jiném barevném provedení nemá charakter zapsané známky.

V převážné většině zemí, vč. ČR, platí zápis 10 let, pak je třeba jeho platnost obnovit na dalších 10 let. Počet obnov není omezen.

Do zahraničí je možno ochrannou známku přihlásit formou národního zápisu, mezinárodním zápisem, pro větší část Evropy formou známky EU.

Národní přihláška ochranné známky

Podává se na Úřadu průmyslového vlastnictví v Praze (ÚPV).

Přihláška je podrobena průzkumu z hlediska veřejno-právního a v případě kladného řízení je zveřejněna ve věstníku Úřadu a kdokoliv, kdo se cítí dotčen ve svých právech, může během následujících tří měsíců podat námitky proti zápisu zveřejněného označení.

Pokud nejsou námitky podány nebo jsou přihlašovatelem odstraněny, je označení zapsáno do rejstříku a číslo registrace sděleno přihlašovateli. O osvědčení o zápisu je třeba požádat a zaplatit úřední poplatek.

I zapsanou známku je možno vymazat, pokud jsou splněny podmínky uvedené v zákoně. jedním z důvodů pro výmaz je neužívání známky alespoň po dobu 5 po sobě jdoucích let.

Mezinárodní zápis

Přihláškou u Mezinárodního úřadu pro duševní vlastnictví v Ženevě je možno získat ochranu pro libovolný počet zemí, které podepsaly tzv. Madridskou dohodu. Přihlášku je možno podat pro tyto země:

Albánie, Alžírsko, Arménie, Austrálie, Ázerbajdžán, Bělorusko, Benelux (Belgie, Holandsko, Lucembursko), Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Česká republika, Čína, Dánsko, Egypt, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Irsko, Island, Kazachstán, Keňa, Korejská lidově demokratická republika, Kuba, Kyrgyzstán, Lesotho, Libérie, Lichtenštejnsko, Lotyšsko, Makedonie, Maďarsko, Maroko, Monako, Mongolsko, Mosambik, Německo, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Ruská federace, San Marino, Sierra Leone, Slovensko, Slovinsko, Srbsko a Černá hora, Súdán, Svazijsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Tádžikistán, Turecko, Ukrajina, USA, Uzbekistán, Velká Britanie, Vietnam.

Ochranná známka Evropského společenství

Přihláškou u Úřadu pro harmonizaci vnitřního trhu - OHIM (Office for Harmonization of Internal Market) sídlícím v Alicante ve Španělsku, je možno získat ochranu označení pro všechny členské země Evropského společenství.

Námitky z kterékoliv země znamenají odmítnutí přihlášky. Ta ale může sloužit jako prioritní přihláška pro případné národní zápisy v zemích, které proti EU přihlášce námitky nevznesly.

Užívání známky v jedné ze zemí EU je posuzováno jako by známka byla využívána ve všech zemích EU.

Ostatní státy

Do ostatních zemí lze přihlašovat pouze cestou národního zápisu, přihlašovatel musí být zastoupen oprávněnou osobou (např. patentovým nebo známkovým zástupcem) v příslušné zemi.

AB) OZNAČENÍ PŮVODU

Označením původu je název oblasti, území či určitého místa, označující výrobek, který z takové oblasti, území nebo místa pochází. Podmínkou je, že kvalita nebo vlastnosti těchto výrobků či zboží jsou výlučně nebo převážně dány zeměpisným prostředím s jeho přírodními i lidskými faktory a jehož výroba nebo zpracování probíhá ve vymezené oblasti, území nebo místě.

O zápis označení do rejstříku může požádat jedna nebo více osob, právních i fyzických, pro zboží, které je vyráběno, zpracováváno nebo připravováno za výše uvedených podmínek. Splňuje-li dané podmínky další výrobce, má právo na přijetí mezi ostatní uživatele daného označení. Původní uživatelé, „sdružení“ uživatelů, jsou povinni mu na žádost vydat osvědčení o členství ve „sdružení“ uživatelů daného značení.

B) Průmyslově-právní ochrana výrobku

Lze chránit technické provedení nebo vnější vzhled (design) výrobku. Technické řešení je chráněno patentem nebo užitným vzorem, vnější vzhled výrobku průmyslovým vzorem.

BA) UŽITNÉ VZORY

Podmínkou ochrany je světová novost, překročení pouhé odborné dovednosti a průmyslová využitelnost řešení. Chráněn může být jen výrobek, nikoliv výrobní postup. Ochrana trvá 4 roky, je možno ji dvakrát prodloužit o další 3 roky, tj. nejvýše 10 let. ÚPV pouze prověří, zda jsou splněny formální požadavky, V kladném případě je řešení zapsáno do rejstříku a přihlašovatel obdrží osvědčení o zápisu. Osvědčení je právním dokumentem stvrzujícím právo majitele k předmětnému řešení a opravňující k uplatnění tohoto práva, např. soudní cestou. Protistrana se na ÚPV může domáhat výmazu vzoru z rejstříku, musí však sama předložit věcné důkazy. ÚPV prozkoumá pouze předložené materiály a rozhodne, jinak ÚPV žádný průzkum neprovede.

BB) PATENTY

Podmínkou pro udělení patentu na vynález je světová novost, vynálezecká činnost a průmyslová využitelnost. Vynálezeckou činností se rozumí vytvoření takového řešení, které pro odborníka v oboru není nasnadě na základě známého stavu techniky. Chráněn může být výrobek nebo výrobní postup, způsob výroby. Ochrana je nejvýše 20 let, platí se udržovací poplatky za každý rok samostatně. ÚPV z moci úřední pouze prověří, zda jsou splněny formální náležitosti přihlášky. Po 18 měsících je přihláška zveřejněna. Tím se obsah přihlášky stane součástí stavu techniky. Pro zahájení řízení o udělení patentu, musí přihlašovatel podat žádost o úplný (věcný) průzkum, nejpozději však 36 měsíců od data přihlášení. Při kladném ukončení řízení je třeba zaplatit za udělení patentu a vytištění patentové listiny. Pouze patentová listina opravňuje majitele k právním krokům, samotná přihláška pouze zakládá prioritu přihlašovatele k danému technickému řešení.

ROZSAH OCHRANY technického provedení je dán zněním patentových nároků (patent) nebo nároků na ochranu (užitný vzor). Z hlediska vypracování podloh přihlášky vynálezu nebo přihlášky užitného vzoru se v obou případech jedná o stejně náročný úkol, stavba nároků, vymezujících ochranu, je stejná a je též stejně posuzována při sporech o porušování ochrany. Pro zpracování přihlášky jsou zapotřebí výkresy formátu A4 (na výšku – pokud možno), nejsou třeba dílenské výkresy, kóty, osy apod. jsou zbytečné, stačí náčrtky, z nichž je řešení zcela patrné a srozumitelné. Dále popis současného stavu a popis nového řešení s jeho výhody. Řešení musí být v přihlášce popsáno tak, aby jej odborník mohl na základě uvedených podrobností realizovat.

Pouhé nastínění řešení nestačí. Musí být uvedeny technické prostředky k dosažení cíle, nikoliv pouze účinky. Není třeba dílenských výkresů, náčrtky stačí.

Ve sporných případech lze požádat (za příslušný poplatek) ÚPV o provedení tzv. určovacího řízení, zda dané řešení spadá do rozsahu ochrany ochranného dokumentu (patentu nebo užitného vzoru). Tuto otázku soudy nemohou řešit ani jako předběžnou. Výrokem ÚPV je následně soud vázán.

POSUZOVÁNÍ PATENTOVÝCH SPISŮ. Obsah každého patentového spisu je okamžikem zveřejnění stavem techniky a lze jej namítat proti novým přihláškám.

Lidé, kteří přijdou do styku s patentovou literaturou poprvé, se často dopouštějí chyby, když považují za závadný celý obsah staršího spisu. V každém spise je nejprve popsán stav techniky před podáním přihlášky. Nemusí to být vždy úplný obraz předcházejícího stavu, záleží na znalostech přihlašovatele, případně na průběhu řízení. Předmětem ochrany je pouze to, co je uvedeno v patentových nárocích. Je třeba mít na zřeteli, že patentová přihláška není ochranných dokumentem, znamená pouze prioritu přihlašovatele ve vztahu k nárokovanému rozsahu ochrany. Teprve udělením ochranného dokumentu je přihlašovateli a nyní již majiteli tohoto dokumentu přiznána ochrana. Ochrannými dokumenty jsou jak patentová listina, tak osvědčení o zápisu do rejstříku užitných vzorů. Teprve tyto listiny opravňují majitele k podání žaloby na neoprávněné uživatele chráněných řešení. Přitom ochrana platí pouze na tom teritoriu, na kterém ochranný dokument platí.

Žádná ochrana není časově neomezená. Patent platí nejvýše 20 let od podání, přičemž se platí každý rok samostatně. Užitná vzor platí nejvýše 10 let, po zápisu 4 roky a lze jej dvakrát prodloužit vždy o 3 tři roky. Po uplynutí ochrany se řešení stává stavem techniky a nelze jej nikdy a nikde znovu přihlásit.

Ochrana zaniká uplynutím doby platnosti ochranného dokumentu, což může být i pro nezaplacení dalšího poplatku, vzdáním se ochrany nebo zrušením na návrh třetí osoby, pokud předloží důkazy, že patent byl udělen v rozporu se zákonem, např. pro nedostatky v posouzení stavu techniky. Právní stav ochranného dokumentu je tak jedna z důležitých skutečností, kterou je třeba prověřit před zahájením jakékoliv právní akce.

Někdy se konkurence dovolává autorství a ochrany podle autorského zákona. Zákon číslo 527/1991 Sb. ve všech jeho pozdějších novelizacích označuje toho, kdo vytvořil chráněné řešení pojmem „původce“. Tím důsledně a zcela jasně odlišuje tuto osobu od „autora“, tvůrce díla ve smyslu autorského zákona. Rozdíl mezi „původcem“ a „autorem“ je dán nejen tím, že se na jeho práci nahlíží podle různých zákonů, ale také odlišně pojímanou ochranou tohoto díla. Podle znění § 2 zákona č. 35/1965 Sb. ve znění pozdějších změn a doplnění, jak bylo vyhlášeno zákonem č. 175/1996 Sb. „předmětem autorského práva jsou díla literární, vědecká a umělecká, která jsou výsledkem tvůrčí činnosti autora, zejména díla slovesná, divadelní, hudební, výtvarná, vč. děl architektonických a děl umění užitného, díla filmová, fotografická a kartografická. Ustanovení tohoto zákona se nevztahují mj. též na veřejné listiny. (Odst. (2) citovaného § 2).

Patent, vč. popisu, je veřejnou listinou. Popis technického řešení, vynálezu, vč. patentových nároků, není autorským dílem. Je určen k tomu, aby byl co nejpřesněji formulován a oproti stávajícímu stavu techniky vymezen rozsah ochrany a na příkladu doloženo, že řešení je technicky proveditelné. Neopakovatelnost takového „díla“ je dána automaticky již tím, že jednou přihlášené řešení a později zveřejněné řešení není možno znovu přihlásit nikde na světě.

BC) OCHRANA VNĚJŠÍHO VZHLEDU VÝROBKU

Ochranou je PRŮMYSLOVÝ VZOR. Průmyslový vzor je způsobilý ochrany je-li nový a má tzv. individuální povahu. Úřad průmyslového vlastnictví v Praze (ÚPV) provádí úřední průzkum způsobilosti řešení k ochraně z moci úřední, tj. automaticky, není nutné požádat o průzkum. Vzory se zapisují do rejstříku PrVz a ÚPV vydá majiteli osvědčení o zápisu. Průmyslový vzor platí 5 let a jeho platnost je možno čtyřikrát prodloužit, vždy o dalších pět let, takže maximální doba platnosti je 25 let.

2) Praktický příklad

Majitel českého patentu č. 284 564 “Způsob dekontaminace zemin a zařízení k provádění tohoto způsobu” vyzval konkurenční společnost, aby se zdržel dalších prací při sanaci horninového prostředí na břehu řeky Bíliny, neboť touto činností údajně porušoval tento patent. Přitom zcela opomenul závažnou skutečnost, že namítaný patent již zaniknul pro nezaplacení poplatku za udržování patentu v platnosti a to již před více než dvěma lety. Nebyla tak ani využita poshověcí lhůta šesti měsíců pro dodatečné zaplacení poplatku, v případě ČR ve dvojnásobné výši. Řešení podle patentu č. 284 564 se tak stalo součástí stavu techniky a bylo možno jej volně využívat.

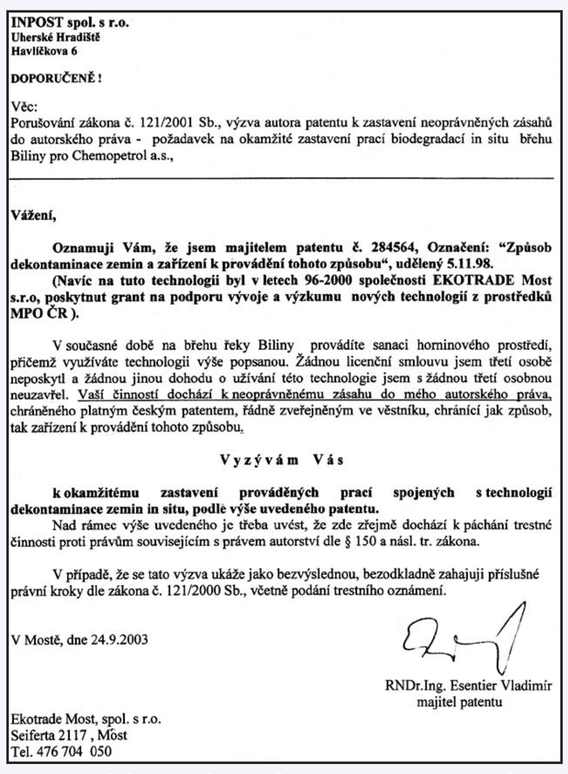

INPOST spol. s r.o.
Uherské Hradiště
Havlíčkova 6

DOPORUČENĚ !

Věc:
Porušování zákona č. 121/2001 Sb., výzva autora patentu k zastavení neoprávněných zásahů do autorského práva - požadavek na okamžité zastavení prací biodegradací in situ břehu Biliny pro Chemopetrol a.s.,

Vážení,

Oznamuji Vám, že jsem majitelem patentu č. 284564, Označení: "Způsob dekontaminace zemin a zařízení k provádění tohoto způsobu", udělený 5.11.98.
(Navíc na tuto technologii byl v letech 96-2000 společnosti EKOTRADE Most s.r.o, poskytnut grant na podporu vývoje a výzkumu nových technologií z prostředků MPO ČR).

V současné době na břehu řeky Biliny provádíte sanaci horninového prostředí, přičemž využíváte technologii výše popsanou. Žádnou licenční smlouvu jsem třetí osobě neposkytl a žádnou jinou dohodu o užívání této technologie jsem s žádnou třetí osobnou neuzavřel. Vaší činností dochází k neoprávněnému zásahu do mého autorského práva, chráněného platným českým patentem, řádně zveřejněným ve věstníku, chránící jak způsob, tak zařízení k provádění tohoto způsobu.

V y z ý v á m V á s

k okamžitému zastavení prováděných prací spojených s technologií dekontaminace zemin in situ, podle výše uvedeného patentu.
Nad rámec výše uvedeného je třeba uvést, že zde zřejmě dochází k páchání trestné činnosti proti právům souvisejícím s právem autorství dle § 150 a násl. tr. zákona.

V případě, že se tato výzva ukáže jako bezvýslednou, bezodkladně zahajuji příslušné právní kroky dle zákona č. 121/2000 Sb., včetně podání trestního oznámení.

V Mostě, dne 24.9.2003

RNDr.Ing. Esentier Vladimír
majitel patentu

Ekotrade Most, spol. s r.o.
Seiferta 2117 , Most
Tel. 476 704 050

Dopis od firmy Ekotrade Most na zastavení prací pro porušování zákona.

Po námitce podané v zastoupení Ing. Vítězslavem Žákem (k dispozici u autorů) se firma Ekotrade Most s.r.o. firmě INPOST spol. s r.o., Uherské Hradiště omluvila.

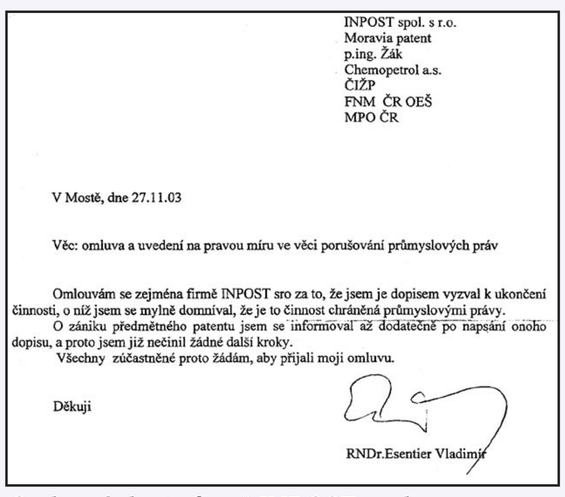

INPOST spol. s r.o.
Moravia patent
p.ing. Žák
Chemopetrol a.s.
ČIŽP
FNM ČR OEŠ
MPO ČR

V Mostě, dne 27.11.03

Věc: omluva a uvedení na pravou míru ve věci porušování průmyslových práv

Omlouvám se zejména firmě INPOST sro za to, že jsem je dopisem vyzval k ukončení činnosti, o níž jsem se mylně domníval, že je to činnost chráněná průmyslovými právy.
O zániku předmětného patentu jsem se informoval až dodatečně po napsání onoho dopisu, a proto jsem již nečinil žádné další kroky.
Všechny zúčastněné proto žádám, aby přijali moji omluvu.

Děkuji

RNDr.Esentier Vladimír

Omluvný dopis firmě INPOST spol. s r.o., Uherské Hradiště.

3) Četnost podávání nových přihlášek

Na základě řešení této problematiky byl proveden orientační průzkum četnosti podávání nových přihlášek vynálezů v tomto oboru. Výsledek je shrnut v následujícím grafu, kde lze pozorovat klesající počet udělovaných patentů v posledním období nejen v ČR, ale i ve světě.

Četnost přihlášek vynálezů v oblasti sanace půdy v letech 1995 až 2003.
Není v měřítku, zobrazuje pouze tendenci.

Legenda: ČR – Česká republika
EP – Evropská patentová přihláška
PCT – Světová patentová přihláška